

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

«Затверджую»

Голова Приймальної комісії
Національного університету
«Острозька академія»

(Signature)
І. Д. Пасічник

28 лютого 2019 року

Програма фахового вступного випробування
для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра за
спеціальністю 034 «Культурологія»

Острог, 2019 р.

Програма фахового вступного випробування для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 034 «Культурологія»/ Укладачі: проф. Зайцев М.О., доц. Карповець М.В., доц. Петрушкевич М.С., проф. Янковська Ж.О. – Острог: НаУОА, 2019.

Програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри культурології та філософії (Протокол № 7 від 15 лютого 2019 року).

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії Національного університету «Острозька академія» (Протокол № 3 від 28 лютого 2019 року).

Пояснювальна записка

Фахове вступне випробування має на меті визначити рівень підготовки вступників до навчання за магістерською програмою. Воно передбачає перевірку знань та вмінь вступників з теорії культури, історії світової культури, історії української культури.

Вступники повинні знати

1. Теорія культури:

Сутність культури та її структура. Історія вивчення феномена культури. Функціоналізм в культурі. Антропологічні концепції культури. Гердер і програма дослідження культур. Поняття архетипу. Антропологічні концепції культури. Знак і символ в культурі. Ритуал: своє і чуже в культурі. Структура ритуалу. Роль спеціаліста в здійсненні ритуалу. Поняття ментальності. Циклічні концепції культури. Культура і цивілізація. Предмет та завдання філософії культури. Форми матеріальної предметності культури. Культурні потреби людини. Форми об'єктивації людського духу. «Осьовий час» – сутність та характерні риси. «Неолітична революція» – сутність та роль в соціокультурному просторі. Поняття міфу. Міф у системі культури. Гра як феномен культури. Поняття свята. Символіка ікони. Іконостас. Символіка східнохристиянського храму. Ідеологічний зміст Реформації. Засади епохи Просвітництва. Я – Ти як наріжна тема філософської антропології. Час в смисловому колі культури. Людська духовність та її виміри. Проблема «подвійної» народжуваності людини. Людина як тілесно – душевна істота. Сутність поняття соціокультурного розвитку людства. Теорія історичних типів М. Данилевського. Перспективи західної цивілізації (за А. Тойнбі та О. Шпенглером). Концепція «зіткнення» С. Хантінгтона. Основні напрямки дослідження культури в культурології. Текст в системі культури. Проблема тексту в творчості Р. Бартта. культура як текст. Поняття утопії. Типологія утопій. Проблема тілесності в культурі. Тілесні канони і культура. Роль оберненої поведінки в культурі. Естетика: сутність та структура. Естетичне відношення як тип людського світовідношення. Мистецтво та філософія: проблеми взаємодії. Поліфункціональність мистецтва. Основні риси сучасного мистецтва. Проблема свободи творчості в мистецтві. Специфіка філософського осмислення культури. Культура як сфера самореалізації людини. Дінея як творець культури. Я людина як продукт культури. Культура як аксіосфера. Культура як семіосфера. Масова й елітарна культура. Проблема культурних універсалій. Метафізичні виміри людського буття. Діалектика Я та Іншого. Відкритість та незавершеність як сутнісні характеристики людини.

2. Історія світової культури:

Соціокультурні підвалини давньогрецької культури. Естетика прекрасного та потворного в античності. Гармонія як світоглядний і формотворчий принцип

античної культури. Антропоцентризм античної культури. Значення міфу в античній культурі. Своєрідність гомерівського епосу. Поліс як мікрокосмос античності. Агоністика як конструктивний принцип давньогрецької полісної культури. Естетичні особливості давньогрецького храму. Еволюція античної скульптури. Принцип Pax Romana в Стародавньому Римі. Структура давньоримського суспільства. Архітектура Давнього Риму. Римський скульптурний портрет. Криза й занепад античної культури. Характерні риси Візантійської культури. Теоретичні основи іконо шанування. Місце Візантії в історії світової культури. Іконоборчість – сутність та наслідки. Візантійський гуманізм. Сутність та характерні риси середньовічного світобачення. Культура раннього середньовіччя. Середньовічні університети: виникнення та організація. Особливості культурного життя зрілого середньовіччя. Виникнення і розвиток схоластики. Філософські погляди Аврелія Августина. Рицарська культура. Соціокультурні витоки культури Відродження. Основні культурологічні теорії Відродження. Гуманістичні ідеали Відродження. Навігація та географія у Відродженні. Мистецтво італійського Відродження. Ренесанс у Нідерландах. Особливості німецького Відродження. Основні прояви Ренесансу у Франції. Англійське Відродження. Дефініція, класифікація та структура культури Нового часу. Значення науки та розуму в культурі Нового часу. Культурні особливості бароко. Феномен Просвітництва. Рококо як феномен культури. Суть класицизму та неокласицизму. Романтизм у культурі Нового часу. Основні риси та прояви авангардизму. Індустріальна революція. Культурна експансія та колонізація в Новий час. Поява капіталізму в Модерні. Урбанізація у культурі Нового часу. Індивідуалізм у контексту Нового часу. Політичні процеси та ідеології в Новий час. Основні тенденції культури повсякдення в Новий час. Пізній Модерн.

3. Історія та теорія української культури:

Культура первісно-общинного суспільства. Світоглядні уявлення українців. Пантеїзм вірувань. Поняття про «вищу» та «нижчу» міфологію. Різні типи давніх поховань на території України. Культ предків у народній обрядовості українців. Самобутність культури, міфологія та мистецтво східних слов'ян. Київська Русь – якісно новий етап у розвитку слов'янської культури. Культура Галицько-Волинського князівства. Розвиток української культури в XV – XVI ст. Мозаїка як вид монументального мистецтва. Українська культура XVII ст. Внесок Києво-Могилянської академії в розвиток української культури. Роль козацтва в розвитку української культури. Розвиток української культури у XVIII ст. Дерев'яна архітектура в Україні. Філософія Григорія Сковороди. Українська культура першої половини XIX ст. Роль Т. Г. Шевченка у розвитку української культури. Національно-культурне відродження в Україні на межі XIX – XX ст. Українська культура у роки боротьби за державну незалежність (1917-1920). Мистецькі об'єднання в Україні 20-30-х років XX ст. «Шістдесятники» та їхній внесок у розвиток культури. Розвиток української культури в добу Відродження. Елітарна культура і масова культура, специфіка проявів на теренах України. Україна за часів

Другої світової війни. Кіномистецтво радянської України. Український авангард і європейська художня культура кінця XIX – початку XX ст. Модерністські напрями в українському театрі. Лесь Курбас. Дефініція термінів «етнографія», «етнологія», «українознавство», «народознавство». Перші зацікавлення етнографічними знаннями. Проблема походження українського народу: дискусії й теорії. Історико-етнографічні регіони України. Громадський побут. Традиційні общини як органи врегулювання моральних відносин засобами звичаєвого права. Українська державна символіка: прапори, гімн – дискусії навколо тексту. Поняття "народ" і "нація": сутність, відмінності. Етнічна архетипність в порівнянні з етнічною ментальністю. Етнічні меншини України: передумови самозбереження та розвитку самобутності. Класицизм як основний стиль мистецьких шкіл України I пол. XIX ст. Представники української національної школи пейзажного живопису та характерні риси їх творчості. Основні тенденції в українському мистецтві к. XIX-поч. XX ст. Основні тенденції розвитку у XX ст. українського ікономалювання в еміграції. Київська школа вишивання ікон ім. Дмитра Блажейовського: результати діяльності та перспективи розвитку. Характеристика творів українських митців періоду «тоталітарного мистецтва» (1930-1980). Шляхи сецесії на Україні.

Вступники повинні вміти :

володіти категоріальним апаратом культуролога, розуміти основні проблеми галузі дисципліни, що є її складовими частинами. Творчо використовувати різні методики аналізу явищ і процесів соціокультурної дійсності. Уміти ефективно працювати з першоджерелами, бібліотечними та іншими фондами, знаходити більш раціональні прийоми і методи аналізу, відбору та класифікації.

Зміст програми

1. Культурологічні аспекти наслідків голодомору 1932-1933 рр. в Україні.
2. Чумацтво як явище в українській культурі.
3. Світоглядні основи дохристиянських вірувань. Система язичницьких богів.
4. Початки та основні хвилі української еміграції.
5. Різні підходи у розумінні поняття «фольклор». Основні функції та риси фольклору.
6. Розвиток української фольклористики як науки: від «збирацької» діяльності та публікації перших фольклорних збірників до фольклористичних шкіл.
7. Основні риси творчості народних художниць Катерини Білокур та Марії Приймаченко: порівняльний аспект.
8. Давні ремесла і промисли українців.

9. Основні типи традиційних громад в Україні від найдавніших часів до сучасності: проблема та причини виникнення і спадкоємності (чи зникнення).
10. Класифікація та основні риси жанрів українського фольклору.
11. Писемність та освіта у Київській Русі.
12. Розвиток архітектури у Давньоруській державі: особливості архітектури міст та зумовленість розвитку культової архітектури.
13. Літописання на Русі як феномен культури.
14. Особливості становлення та розвитку давньоруської літератури (X – XII століття).
15. Культурно-мистецькі наслідки християнізації Русі
16. Розвиток живопису у Київській Русі.
17. Києво-Могилянська академія як явище культури.
18. Розвиток музичного мистецтва на Україні у XVIII ст.
19. Книгодрукування на Україні у II пол. XVII ст.
20. Розвиток освіти на Україні у I пол. XIX ст.
21. Українська культура в період боротьби за державну незалежність (1917-1920 рр.).
22. Театральне життя на Україні у II пол. XIX ст.
23. Шевченко-художник. Мистецька спадщина Шевченка.
24. Українське національне відродження в 20-х рр. XX ст. Розвиток театального мистецтва.
25. Політика українізації та її значення для розвитку української культури.
26. Українська соціально-культурологічна думка XIX-поч. XX ст.: Кирило-мефодіївці, Драгоманов, Франко, Грушевський, Донцов, Липинський.
27. Філософсько-історичні ідеї Вернадського та Шардена. Концепція ноосфери.
28. Розвиток філософської та релігійної думки в постязичницькій Русі.
29. Дохристиянські вірування українців та їх відгомін у наш час.
30. Заснування «Києво-Могилянської Академії». Його значення для української культури
31. Берестейська унія 1596 року та її роль в подальшій українській історії.
32. Козаччина як політичне та культурне явище.
33. Козацька ідеологія та формування національної самосвідомості українців.
34. Усна народна творчість: казки, думи про козаччину.
35. Доба Івана Мазепи. Її значення для української культури.
36. Світогляд Тараса Шевченка: сучасні дискусії.
37. Культурно-політичні тенденції в Україні на межі XIX-XX ст.
38. Українська культура у світовому контексті.
39. Братства та їх вплив на розвиток освіти в Україні
40. Література, музика, мистецтво в Середньовічній Європі.
41. Українська культура напередодні бароко.
42. Українська ікона, центри та школи іконопису.

43. Обрядовий та історичний пісенний епос українців. «Козацькі літописи».
44. Українське бароко: періодизація, особливості художнього стилю.
45. Українська культура в тоталітарній радянській державі.
46. Соціокультурні підвалини давньогрецької культури.
47. Досократична філософська думка Еллади.
48. Космоцентризм античної культури.
49. Своєрідність гомерівського епосу.
50. Поліс як мікрокосмос античності.
51. Особливості архітектури Стародавньої Греції.
52. Еволюція скульптурних форм у Стародавній Греції.
53. Основні цінності та пріоритети римської культури.
54. Основні тенденції розвитку давньоримського мистецтва.
55. Сутність та характерні риси середньовічного світобачення.
56. Характерні риси раннього Середньовіччя.
57. Лицарська культура.
58. Університети у Західноєвропейському Середньовіччі: виникнення та соціокультурна роль.
59. Готичний собор як модель середньовічного космосу
60. Сміслові межі середньовічної європейської культури.
61. Особливості культурного життя Середньовіччя.
62. Ранньохристиянська філософія історії. Августин Блаженний.
63. Антропоцентризм і гуманізм культури Відродження.
64. Культурні особливості Ренесансу в Італії.
65. Відродження у Нідерландах.
66. Німецьке Відродження.
67. Франко-фламандське Відродження.
68. Раціоналізм новочасної культури.
69. Матеріальна культура Нового Часу.
70. Феномен європейського бароко.
71. Класицизм і неокласицизм в новочасній культурі.
72. Культура та естетика романтизму.
73. Акультурація та її сутність.
74. Поняття репрезентативної культури.
75. Суть символічного інтеракціонізму.
76. Поняття полістилістичної та моностилістичної культури.
77. Предмет та завдання філософії культури.
78. Час в смисловому колі культури.
79. Циклічна та лінійна парадигми сприйняття соціокультурного поступу.
80. «Вісьовий час». Сутність та соціокультурна значимість.
81. «Неолітична революція». Сутність та соціокультурна значимість.
82. Міф у системі культури.
83. Ігрове начало в культурі.

84. Значення образу та сприйняття у творенні культури.
85. Символ у системі культури.
86. Текст у системі культури.
87. Звичай, ритуал і традиція в культурі.
88. Тіло й тілесність.
89. Основні функції культури.
90. Символіка літургії.
91. Символіка ікони та структура іконостасу.
92. Символіка східнохристиянського храму.
93. Реалізм та натуралізм в мистецтві.
94. Імпресіонізм як естетичний феномен.
95. Модернізм і авангард.
96. Характерні риси сучасного мистецтва.
97. Естетичне начало у світогляді людини.
98. Феномен мистецтва в культурі.
99. Візуальні та перформативні мистецтва.
100. Формальний та іконографічний аналіз мистецтва.
101. Прекрасне та повторне в естетиці.
102. Феномен моди в культурі.
103. Різновиди масової культури.
104. Основні теорії масової культури.
105. Німе та звукове кіно.
106. Національні особливості українського кінематографу.
107. Популярне та масове кіно.
108. Європейське авторське кіно.
109. Структура повсякденної культури.
110. Канон тіла в культурі.
111. Феномен культури постмодернізму.
112. Основні теорії постмодернізму.
113. Структуралізм як теорія культури.
114. Теоретико-методологічні основи постструктуралізму.
115. Циклічні концепції розвитку культури.
116. Психоданаліз Зигмунда Фройдя.
117. Постфройдівський психоданаліз.
118. Поняття парадигми в науці та культурі.
119. Філософсько-історичні ідеї німецької класичної філософії. Гегель.
120. Теорія історичного процесу К.Маркса.
121. Середньовічний дуалізм та його відображення в творах романського стилю.
122. Каролінгське Відродження.
123. Культурологія як специфічно-вітчизняна сфера гуманітарного знання. Її співвідношення з гуманітарними студіями на Заході.
124. Особистість як проблемне поле культурології.

125. Проблема реальностей та культурологічні дослідження: дійсність як один із можливих світів.
126. Діалектика Я та Іншого.
127. Проблема «подвійної» народжуваності людини.

Список рекомендованої літератури

1. Культурологія. – Львів, 2003.
2. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія. –Харків, 2002.
3. Культурологія. – М., 1992.
4. Культурологія. – Ростов-на-Дону, 1999.
5. Античность, как тип культуры. – М., 1998.
6. Виппер Б.Р. Искусство Древней Греции. – М., 1972.
7. Історія світової культури. К., 1997.
8. Лосев І.В. Історія і теорія світової культури. – К., 1992.
9. Кун М. Легенди та міфи Стародавньої Греції. – К., 1992.
10. Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Рима. – М., 1990.
11. Підлісна Г. Світ античної літератури. – К., 1981.
12. Полікарпов В. Лекції з історії світової культури. – Харків, 1995.
13. Асеев Ю.С. Джерела: Мистецтво Київської Русі. – К., 1980.
14. Грушевський М.С. Історія України-Руси. Т. 1-2. – К., 1951.
15. Марченко М.І. Історія української культури з найдавніших часів до середини XVII ст. – К., 1961.
16. Огієнко І. Українська культура. – К., 1991.
17. Рыбаков Б.А. История культуры Древней Руси. – М., 1984.
18. Літопис руський. – К., 1989.
19. Аверинцев О.О. Поэтика ранневизантийской литературы. - М-, 1977.
20. Асеев Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. – К.,1980.
21. Афанасьев А.Н. Дерево жизни. – М., 1982.
22. Афанасьев А.Н. Поэтические воззрения славян на природу. - М., 1965.
23. Байбурин А.К. «Строительная жертва» и связанные с нею ритуальные символы у восточных славян // Проблемы славянской этнографии. - Л.: Наука, 1979.
24. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. – К., 1991.
25. Бычков А.К. Народная мудрость Руси: анализ философа. - К., 1990.
26. Бычков В.В. Малая история византийской эстетики. – К., 1991.
27. Боровский Я.Я. Мифологический мир древних киевлян. - К., 1982.
28. Боровський Я.Я. Світогляд давніх киян. – К., 1992.
29. Брайчевський Ю.М. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
30. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. - К., 1992.
31. Введение христианства на Руси. - М.: Мысль, 1987.

32. Веселецкая Н.Н. Языческая символика славянских архаических ритуалов. – М.: Наука, 1978.
33. Винокур І., Трубочанінов С. Давня і середньовічна історія України.- К.: «Глобус», 1996.
34. Висоцький С.О. Світські фрески Софійського собору у Києві. – К., 1989.
35. Византия и Древняя Русь. - М., 1989.
36. Возняк М. Історія української літератури. Хрестоматія. - К., 1991.
37. Голобуцький Л.В. Православ&арос;я: хрещення Русі - правда і вигадки. - К., 1981.
38. Головацький Я. Виклад давньослов&арос;янських легенд, або міфологія. – К., 1991.
39. Голубинський Є.Є. Історія руської церкви. – М., 1901, 1904. - Т- 1.
40. Гордієнко М.С. «Хрещення Русі»: факти проти легенд і міфів. - Л., 1986.
41. Греков В.Д. Киевская Русь. – М., 1953.
42. Грушевський М. Історія України-Руси. – К., 1991. - Т, 1.
43. Грушевський М. Історія української літератури. - К.: Либідь, 1993. - Т- 1.
44. Горський В.С. Історія української філософії. - К., 1996.
45. Горський В.С. Нариси з історії філософської думки Київської Русі. – К., 1993.
46. Горський В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI - нач. XII в. – К., 1987.
47. Гумилев Л.Н. Древняя Русь. - М., 1989.
48. Єфремов С. Історія українського письменства. - К., 1995.
49. Задорожна С., Бернадська Н.Українська література. Запитання і відповіді. – К.: Феміна, 1996.
50. Залізник С. Походження українського народу. - К., 1995.
51. Замалеев А.Ф., Зоц В.А. Мыслители Киевской Руси. – К., 1987.
52. Замалеев О.Ф. Філософська думка в середньовічній Русі. - Львів, 1987.
53. Зеленін Д.К. Східнослов&арос;янська етнографія. – М., 1991.
54. Золотослов. Поетичний космос Давньої Русі. - К.: Дніпро, 1988.
55. Іванченко Р. Київська Русь: початки української держави. – К., 1995.
56. Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов&арос;ян.- К., 1991.
57. Історія української культури. / Під. ред. І. Крип'якевича. - Нью-Йорк. 1990; Київ, 1994.
58. Історія філософії України. - К., 1994.
59. Как была крещена Русь. – М., 1989.
60. Канигін Ю. Шлях аріїв. – К., 1997.
61. Колядки і щедрівки. - К., 1991.
62. Костомаров М.І. Слов&арос;янська міфологія. - К.: Либідь, 1994.

63. Котляр Н.Ф. Древняя Русь и Киев в исторических преданиях и легендах. – К., 1986.
64. Крип'якевич І.П. Історія України. - Львів: Світ, 1990.
65. Кузьмин А. Падение Перуна. Становление христианства на Руси. – М., 1988.
66. Кузьмичев И.К. Лада, или повесть о том, как родилась идея прекрасного и откуда Русская красота стала есть. Эстетика Киевской Руси. - М., 1990.
67. Культура Византии. В 2-х т. – М., 1982. – Т. 2.
68. Лазарев В.Н. Византийское и древнерусское искусство. – М., 1978.
69. Лазарев В.Н. История византийской живописи. - М., 1986.
70. Левкович І. Нарис історії Волинської землі (до 1914 р.). - Вінніпег, 1953.
71. Левченко М.В. Очерки по истории русско-византийских отношений. – М., 1956.
72. Літопис Руський. – К., 1989.
73. Лозко Г. Українське народознавство. - К., 1995.
74. Лозко Г. Українське язичництво. - К., 1994.
75. Луцишина О. Українське язичництво і генотеїзм. // Людина і світ. - 1997. - № 7.
76. Любимов Л. Искусство Древней Руси. - М., 1981.
77. Макаренко М. Скульптура і різьбярство Київської Русі передмонгольських часів. // Київський збірник теорії і археології, побуту і мистецтва. – К., 1930.
78. Макаруч С.А. Український етнос (виникнення та історичний розвиток). К., 1992.
79. Максимович М.О. Киев явился градом великим. // Вибрані українознавчі твори.. – К.: Либідь, 1994.
80. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1993.
81. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.
82. Мозаики и фрески Софии Киевской. - К., 1979.
83. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. - К., 1996.
84. Муравьев А.В., Сахаров А.М. Очерки истории русской культуры IX-XVII в.в. - М., 1986.
85. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. – К., 1992.
86. Нікольський М.М. Дохристиянські вірування і культури дніпровських слов'ян. – М., 1929.
87. Носова Г.А. Язычество в православии. - М.: Наука, 1975.
88. Павленко Ю.В. Передісторія давніх русів у світовому контексті. – К., 1994.
89. Підскальський Г. Християнство й теологічна література в Київській Русі (988-1237). - Мюнхен, 1982.

90. Плачинда С. Словник давньоруської міфології. – К., 1993.
91. Повість минулих літ (будь-яке видання).
92. Попович М.В. Мироззренение древних славян. – К.: Наукова думка, 1985.
93. Раков О.М. Руська церква в IX – першій пол. XII ст. Прийняття християнства. - М., 1988.
94. Раков О.М. Запровадження християнства на Русі. – К., 1988.
95. Раппопорт П.А. Зодчество древней Руси. - Львів, 1986.
96. Рыбаков Б.А. Киевская Русь и русские княжества XII-XIII в.в. – М., 1982.
97. Рыбаков Б.А. Русское прикладное искусство X-XIII в.в. - 1971.
98. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
99. Сєдов В.В. Духовна культура давніх суспільств на території України. – К., 1990.
100. Сєдов В.В. Обряди і вірування древнього населення України. - К., 1990.
101. Сєдов В.В. Східні слов'яни в VI-XIII ст. – М., 1982.
102. Солод Ю. Українська література. - К.: Козаки, 1996.
103. Степовик Д. Історія української ікони.- К.: Либідь, 1996.
104. Таланчук М. Українознавство. - К., 1998.
105. Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. / Під ред. С.В. Головка. – К.: Либідь, 1992.
106. Толочко П. П. Древняя Русь. – К., 1987.
107. Толочко П.П. Київська Русь. - К.: Абрис, 1996.
108. Толочко П.П. Літописи Київської Русі. - К., 1994.
109. Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. - К., 1993.
110. Українська культура. Історія і сучасність. Під. ред. С.О. Черепанової. - Львів, 1994.
111. Українська минувшина. Ілюстрований етнографічний довідник. – К., 1993.
112. Українознавство. - К., 1994.
113. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К., 1991.
114. Чижевський Д. Історія української літератури. - Тернопіль, 1994.